

СВЕТЛО

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, РОДИТЕЉЕ И ВАСПИТАТЕЉЕ.

У Београду 30 Априла 1875.

Број 16

Излази четири пута
у месецу.

Претплата се шаље уредиштво.
Уредиштво је у богословији

За све српске крајеве стаје на год.
60 гр. или 6 фор. на по год, 30 гр.
или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1
фор. и 50 нов.

Год. II.

О одношаима српске цркве наспрам цркве цариградске.

(НАСТАВАК).

Пошто римске папе, по својим комбинацијама, нису хтеле дати својим духовним синовима — Србима нарочите епископе, који би их утврђавали у вери, а и даље ширили хришћанску науку, — то грчки патријарси, увидив у томе велику неразумност папа, поступише у овом одношају сасвим другачије. Још до императора грчког Ираклија постојале су епископске катедре на територији — коју су у време његово заузели Срби, кад су се овамо у грчку империју први пут доселили, — а наиме на крају VI столећа спомиње се митрополија Скадарска и епископија Диоклејска, која је првој подвластна била. Православно духовенство ових епархија борило се против западне пропаганде и добијало је сваки уплив западног духовенства — које је у равној мери трудило се да Србе к себи задобије — док, најзад, није Лав Исаврјанин у првој половини VIII столећа одузео од папе и предао патријару цариградском целу чест папске дијецезе, која се

налазила на балканском полу-отоку. Нарочити силни нападаји од стране папских легата појавише се доцније над Србима, који су на западу у Хрватској живели. И помоћу силног и ревностног нападања често они успјеваху у свом труду, те мало помало, најзад, завладаше свима тамошњим Србима и обрете их у католицизам у половини XI столећа. Бедна источна црква много је зла овде претрпела од папских легата, а Срби још много више претрпели су нечувена гонења и претеснења од стране лукавих римских језуита, који, из превелике мржње на словенски народ, напоследку укинуше им и национално име и назваше их *Хрвати*. Срби, озлојеђени тим нечовечним поступком папских легата, устану против њих и папских насиља с очајничком борбом. Они, шта више, позваше у помоћ цариградске патријаре, да им у овоме помогну, и ови су им заиста давали помоћ против безобразног нападаја папских мисионера. Познато је да су Хрвати, осећајући нужду у заштити грчког духовенства, још и пре слали своје посланике познатога заштитнику источне цркве Василију Македонцу и чувеном поборнику православља Фотију царигр. патријару и молили их, да им пошаљу научне свештенике из Грчке, који би знали и умели достојно заштићавати их од нападаја хитрих папских легата.¹⁾ Из ове молбе ми видимо, да су се Хрвати предали под заштиту цариградском патријару, који их је такође с највећим одушевљењем и радошћу примио у своја отчинска наручја и одма им слао своје учитеље, којима је строго препоручивао да ревностно бране интересе Срба — Хрвата и заштићавају православље од латинских крвопија — легата. Од тог времена почео је цариградски патријар управљати црквом у Хрватској и у свима пределима, у којима су Срби живели, разашао је на све те стране своје учитеље и свештенике да проповедају науку хришћанску и врше црквене обреде по установама православно-источне цркве. Папама су покадак помагали —

¹ Const. Porph. in Vif. Bas. Mac. cap. LIX. p. 131. — см. глас. књ. VI. 75—77.

као што смо већ мало више казали — властољубиви српски кнежеви и великаши, који су желели одржати и утврдити власт своју у тим пределима помоћу папа. Тако, н. пр. тек што се јавило православље међу Хрватима — а хрватски кнез Бранимир, убив кнеза Сдеслава¹⁾, завлада његовим престоном. Но попевши се насилно на крвави престо, он виде да се находи у хрђавом положају; јер се је бојао освете грчког императора Василија, који је и помогао Сдеславу да на престо дође, те због тога одма пошаље новоизбраног епископа Нонског Теодосија папи с молбом да га прими с хрватским народом у крило римске цркве под заштиту св. апостола Петра. На римском папском престолу тада сеђаше папа Јован VIII. Овај с највећом радошћу прими посланика Бранимировог новоизбраног епископа Теодосија и на молбу његову од стране кнеза Бранимира најласкавије одговори написмено кнезу: „Ми те примамо с отчинском љубављу, као свог вазљубљеног сина враћајућег се к апостолском престолу — у доно матере твоје — св. рим. цркве. Ми те примамо у своја наручја и ради смо да ти покровитељствујемо нашом апостолском влашћу, да би благодет и благослов Бога, св. апостола Петра и Павла и наш био с тобом и сачувао те од свију јавних и тајних злотвора твојих. На Вознесење Господње, у време сјајне и величанствене службе, ми, подижући руке к небу над олтаром св. апостола Петра, благосиљамо и тебе и сав народ твој и сву земљу твоју; нека ти Господ дарује и овде и у вјечности спасење и душевно и телесно и да срећно и у слободи владаш својим кнежеством.“²⁾ У исто време није папа оставио ни самог посланика Теодосија без ласкавог пријема и одговора: „Ми ти отварамо наше срце и примамо те у наручја своја, — рекао је њему — и саветујемо те да не идеш странпутицом и да не иштеш бла-

¹⁾ Месеца Маја 875 г. — Шаф. — Слав. Древ. т. II в. II стр. 18.

²⁾ Jann epist. CCXXIX in Patr. compl. t. CXXVI col. 814. — Farl. t. IV. p. 207. — Глас. књ. VI, ст. 82

годети епископске против установа отачаских. Врати се с готовошћу у лоно апостолског престола, где су се и до тебе епископи учили меоистичућим догмама божанственог закона и добивали право вишег пастирског сана; прими и ти епископско рукоположење од апостолског престола и од римске цркве, која је глава свима црквама, да би под влашћу блаженог Петра и нашом, могао боље и без страха управљати народом.¹⁾ — Папа није оставио ни српски народ, ни његово духовенство без свог лукавог и одвећ ласкавог поздрава. Обузет радошћу што је народ изјавио жељу предати се к њему и западној цркви, он шаље свој апостолски благослов и пише му: „Почем сте ви, вазљубљена чеда наша, пожелели свом душом и свим срцем вашим вратити се у крило матере своје св. римске цркве, то се тиме неисказано радујемо. Ми смо готови да вас примимо с отачанском љубављу у своја наручја, само ако ви допосљедка будете чували своју жељу и обећање. А ми, подижући руке к небу, препоручујемо вас нашим св. молитвама Богу и благосиљамо вас сваким благословом духовним.“²⁾ Ево с каквим су се ласкавим речима служиле папе, кад су Србе мамили к римском престолу. Сем таквих ласкавих улагивања папа је слао и многе дарове кнежевима и епископима српским, — с чим су заслеђавали очи честољубивој и властољубивој госпоњини српској. —

Али ипак сво то лукавство папе и честољубље Бранимира и епископа Теодосија немогаху отргнути народ српски од православне источне цркве. И Срби у Хрватској усрдно чуваху све обреде источне цркве: словенско богослужење, наслеђе Кирила и Методија, код њих је се јако укоренило и разширило. Они се тако тврдо држаху источне цркве, да су се, при крају IX столећа, подчињавали епархији, која је припадала цариградском патријару.

¹⁾ Тамо.

²⁾ Тамо.

Противници и јаки непријатељи православља и источне цркве — Бранимир и Теодосије — наскоро се преселе у вечност, а њихова места заузму ревностни заштитници православља и искрено одани ка источној цркви епископ Ђорђе и кнез Мунтимир (882 г.). Папа Јован VIII, неколико пута укоравао је епископа Ђорђа и кнеза Мунтимира за њихову приврженост к источној цркви; саветовао им је, да се одрекну од царигра. патријара и да се покоре Нонском¹⁾ епископу Мелентију, који је такође исповедао православно-источну веру, али је признавао и власт папину.²⁾ — Али ови прекори неимађаху никаквог успеха. У то време јави се силни гонитељ словенског језика и жестоки непријатељ православно-источне цркве Јован, архијепископ сплетски и митрополит све Далматинске општине, ревностни поборник латинизма. Находећи, тобож, многе мање и јеретичке мисли у словенској литурђији, тражио је да се у свима црквама словено-српским при богослужењу уведе латински језик, јер вели: да „словенски језик, тобож, смета Словенима да се спасу.“³⁾ Сад тек настаје још јача борба Срба против срамног нападања од латинских приврженика. Срби, поштујући свој драгоцен матерњи језик, јако се одупру томе и реше се да сачувају словенску службу. Нападаји су од стране Латина такође јаки били, а нарочито у оближњим местима око Рима, где стаповаху помешани насељеници пола Словени пола Талијанци. Најжешћа борба беше у Хрватској и Далмацији у време избора епископа и свећеника. — Словени су желели Словенина, Латини Латинанина: једни су желели службу на словенском, а други на латинском језику. — У овој борби постојала су два табора. Предводитељ првог православно-словено-српског табора беше епископ Нонски *Глигорије*, а

¹⁾ *Нона* је била главна варош у Хрватској, која је лежала близу данашње *Нине* на заливу Пунтадурског залива. — Слав. Древ. Таф. т. II. књ. 2. 31 стр.

²⁾ Фајер I. р. 186: — Мацијев 50. — Глас. књ. VI. 84 стр.

³⁾ Parl. ill. Sacr. t. III р. 86—92. Глас. књ. VI 85 стр.

на страни другог латинско-римског био је предводител архиепископ Сиљетски, митрополит Далматински Јован. Православни епископ Нонски Глигорије, увидав велику опасност за православну цркву и за словенски језик, а немогући је одклонити, нити одолети жестокој навали Латина и њиховим многобројним сљедбеницима, реши се на посљедње средство, а то је: да се изчупа сасвим изпод власти митрополита латинске вароши Силета, а с тим и од папе и римске цркве, које одма и учини. Али тај његов поступак јако озлоједи не само Латињане, већ и многе Србе у Хрватској и Далмацији. С тога једногласно реше, да се то дело да на суд једном више јерархијском суду. Па пошто беше на гласању више паписта, него ли приврженика православља, и пошто се на страни паписта нахођаху кнежеви хрватски Томислав и српски Михаило са свима њиховим великашима, — то буде решено, да се то дело преда на решење папском, а не цариградском-патријаршеском суду. У овоме је највећу улогу играо Јован, митрополит Далматински. — Природно је било очекивати да ће то дело бити решено онако, како је се од папе могло и очекивати. — Папа Јован VIII уместо да реши оно што су спорне стране у молби својој тражиле, а он наједанпут шаље своје легате: Јована Анконског и Лава Пренестанског са својом врло лукавом посланицом.

У својој меденој посланици папа одговара целом српском народу и кнежевима, да они остану верни латинском језику и римској цркви, а да баце словенски „варварски“ језик. А да би пак вазда у љубави били и живели с њим то им заповеда: да се покоре и повинују његовом послаништву; у случају ако се не покоре и небуду слушали, то им прети проклетством — апатемом, и одлучењем од цркве. — Заповедајући да служе службу божију на латинском, а не на славено-српском језику, он у посланици својој вели: „Син је дужан говорити и учити оно, чему га учи његов отац.“ И назива сваког оног јеретиком, који иначе поступи и који би поступао и даље против његове жеље.¹⁾

¹⁾ Epist. X. in Patr. curs. compl. t. CXXXII. col. 809. Par. t. III. p. 94—95 — Глас. књ. VI. 85—87 стр.

 Кад папски легати дођу у српске земље они сазову скупштину у Сплету 925 г. и под њиховим руковањем буде решено: да се Словени — односно Срби — одбију од тражења своје независности од папе и свог словенског језика; да се сви епископи српски и у будуће покоравају сплетском митрополиту, ког је сабор изабрао био за примаса све Хрватске земље. Осем тога они још реше, да православни епископи несмеду рукополагати те, који знаду словенски. С тим су папе хтеле да се сасвим уништи словенски језик и да неби нико могао служити на њему св. тајну. Врло је природно, да је се због оваквог саборског постављења морао број свештеника — Срба умањити. Латинском духовенству било је тада најстрожије наложено да ревностно пази, да се неби опет словенски језик у преви појавио, те тиме се, по мњењу њиховом, ширило богохулство. Истина, ово безумно постаповљење сплетског сабора и прекомерна строгост латинског духовенства, натерало је представитеље српске цркве да се на ново подигну против римске цркве и њеног духовенства, али на жалост у самом зачетку беху угушени и покорени.¹⁾ Јер и у ово време помогоше Латинима надвладати и покорити српске црквене представитеље њихова жалосна браћа и чемерни господари — српски кнежеви: Крешимир, Звонимир и други; а папа је њих награђивао с ласкавим речима и лепим даровима. Тако, папа Глигорије VII посла краљевску круну Михаилу кнезу српском и назва га вазљубљеним сином, а то је баш и желио овај посљедни; јер у то време било је и немислимо, да се може когод назвати краљем без сагласија и одобрења папиног, и шта више докле га папа не назове сином својим.²⁾ Но код свих трудова папа и њихових насиља опет није никако могуће било изкоренити словенско слово међу Србима. Српска црква, изузимајући две трећине Далматинаца и неколицину Хрвата, остаде верна православљу

¹⁾ Тиј устанци против незаконитости понављали су се више пута од 1000 до 1064 г. али су вазда неуспешни били.

²⁾ Farl. t. VII. p. 22. — Шаф. т. II к. 2, стр. 446.

и словенском језику. Срби се неуморно свом силом борише за источно-православну цркву и словенски језик, док се најзад у XII столећу потпуно неотргоше од римске цркве и док неизвојеваше своју независну јерархију помоћу представитеља цариградске цркве, о чему ћемо у другом периоду нашег састава говорити.

И тако у борби грчко српског духовенства с латинским, за одржати превагу у Србији надвлада прво. У овоме помогло је много лепше понашање и високи наравствени поглед грчких проповедника.

Црква српска, као што се из досадашњег видети може била је готово при самом — тако рећи — свом рођењу свијетљом и предметом покадшто врло саблазних и вазда више или мање недобросавесних сукоба међу Грцима и Латинцима. Премда су разне околности јако упливисале на начин дјејствовања грчког духовенства у делу разширења православно-источне вере, али ипак нису се могли у овом случају сравнити са латинским језуитама, који су имали на расположењу свом сва могућа средства, па чак и светску власт свију римско-западних господара.¹⁾ — Напротив грчко духовенство вазда је дјејствовало на народ више духовно — словом и убеђењем, и ми незнамо из историје ни једног случаја, да су они у прво време употребљавали светску власт, (доцније су већ и они почели употребљавати као што ћемо показати мало ниже), при разношењу вере православне;²⁾ шта више ми наилазимо на прекрасне појаве у одношају цариградске и српске цркве, н. пр, Срби призивају грчке свештенике и поштују их као своје очеве и учитеље баш и у оним тренутцима, кад су у најгорим политичким одношајима та два народа међусобно находила се. А српска црква односила

¹⁾ Нама су познати из грађанске опште историје многи примери, да су папе преморавале римско-западне владаре с претњом проклетства — бацањем анатеме, да им, у разиростирању вероисповеди римске и у утврђењу њихове — папске власти с оружаном руком помогну.

²⁾ Истор. перв. црквы у славянъ — Маџев. стр. 4 и 20. Глас. свез. X. 198.

је се вазда ка цариградској као својој матери. До душе представитељи грчке и српске цркве у време цара српског Душана свађали су се, али то није истицало из кривице једног или другог црквеног представитеља, већ из узрока, што је српски цар Душан желио српску цркву да узвиси на ступањ независности, као што је и своју државу узвисио и побједитељком многих грчких земаља назвао. С тога сазове народну скупштину и на истој изабере патријара, којег цариградски патријар није хтео за дуго да призна; шта више баци *анатему* на српског патријара и на целу скупштину, која га је изабрала.

Материнско осећање цариградске цркве наспрам српске првих векова засведочено је и у другим одношајима. Она знађаше да је за потпуно успевање у разширењу вере и утемељавања православља међу Србима нужан национални језик, на коме би се слово божије појмљивије могло проповедати и предавати. А то једино, т. ј. слово божије на појмљивом за народ српски језику, беше довољно да пробуди у народу српском јак утисак и дубоко уважање наспрам нове за њега вере, и искрену љубав наспрам оних, који му српским језиком проповедаху. Римска црква није била у стању, — а и ако је била она није хтела, — проповедати Србима слово божије на њиховом рођеном језику; јер она је и само хришћанство сматрала, по својој охолости и честољубљу, за неподпуно и неистинито без латинског језика. — Ова благодет и узвишено добротинство учињено је Србима од стране грчко-цариградске цркве. И гле! благодарећи Бога, она нам шаље избранике божије Кирила и Методија, — и одма после ових видимо с једне стране брзо ширење вере Хришћанске и укоренавање исте међу народом српским, с друге пак — нагло ослаблење најмоћнијег делања латинских проповедника. Одма затим искрсе и други важнији узрок, који послужи да се вера хришћанска уопште код свију словена нарочито код Срба утврди — а то је појав црквених учи-

теља из саме средине српскога народа, које спремише за то свето и узвишено дело грчки свештеници, док напротив надувени и охоли латински легати сматраху за стид заузимати се тим радом, а нарочито водити разговоре и васпитавати оне на које су они гледали као на робове.

Нема сумње да ова заслуга у образовању и васпитању словенских пастира и учитеља највише припада словенским равноапостолним мужевима Кирилу и Методију. Јер они су основали школе у Бугарској¹⁾ из којих су изишли ваљани поборници њихових светих радова а наиме: Климент, Наум, Горазд, Савва, Глигорије, Константин, Ангелар и други. Ученици словенских апостола, изилазећи на проповед, достојно су продужили започету мисију својих знаменитих учитеља; они су с великим успехом заштићавали православље од нападаја латинске пропаганде и гајили словенско богослужење, а тиме су све јаче и јаче укоревали хришћанство у срцима словенских народа. А зацело без народних учитеља и без јерархије словенске, свето дело првоучитеља наших, усљед силног нападања римских легата, без сваке сумње, увело би, као што је увело у оближњим пределима на западу, н. пр. Моравији и Панонији, где су мало помало латински учитељи изтисли учитеље словенске, а с тим и словенско богослужење и православно-источну вероисповед.

Кад се пак појави архиепископија „Прво-Јустинијанска“ а с њом и самосталност словенске јерархије,²⁾ тада се словенско духовенство с већом енергијом развије с проповеђу по свима пределима словено-српским. — Бугари тада проповедаху науку Христову Србима, Срби Бугарима; а и једни и други проповедали су на словенском језику у Моравији, Панонији, Далмацији, Хрватској и Русији и, снагом словенске речи, дуго су давали одпор латинским проповедницима, који беху већ успели после Методија, да посеју кукољ у неким

¹⁾ Критич. изсл. об. истор. Бѣлг. — Венед. стр. 48.

²⁾ Времен. 1850 г. к. 5. ст. 4. — Часопис дух. 1871 св. I. 21.

словенским крајевима. И од тога времена, т. ј. од последње четвртине XI столећа господари латинско духовенство у словенским земљама, које су подчињење власти западних владоца; а напротив у горној и долној Мизији — У Бугарској и у Србији црква је имала лепшу судбу, јер се ту све више и више умножавало духовенство словенско, које се ревностно трудило за преображај народа у духу православно хришћанске вере и источне цркве, и које се пуна три столећа IX, X и XI борило против свију мучких и пакостних напада на српско-бугарску цркву. Тако је трајало до краја XI столећа, а свршетком XI столећа Грци потпуно завладаше прво-јустинијанском (Охридском) архиепископијом и њеном катедром, а с њом и српском јерархијом. Од тога времена настају за српску цркву нове неприлике и сметње у њеном развићу; јер нови покушаји са стране грчког духовенства у Србији — односно разношења слова божијег — нису били од оне вредности, као што је то пре могло бити; свештеници — Грци нису ни сами опажали како доносе у српска друштва нешто ново, што саставља особити сталеж — касту, која дели свештенство од народа. Да, ова деоба грчког свештенства допринесе то, да народ изгуби ону симпатију према њима, као према својим пастирима; јер ова деоба и усамљеност њиховог сталежа ишла је на супрот српском обичају, по коме до примања хришћанства сваки родоначеоник српски беше уједно жрец — свештеник њихове религије. На кратко: привикнути Срби на своје једноплемене свештенике и на лепо међусобно очинско њихово понашање са својом паством, немогаху се више слагати ни са грчким свештеницима, које су у прво време до појава сопственог (српског) свештенства к себи дозивали и као очеве поштовали, слушали и њима у свима религијозним одношајима покоравали се. С тога, од укинућа прве Јустинианове архиепископије, настаје нова борба и то између пређашњих српских браниоца — грчког духовенства и српске цркве и њених представитеља. Ову борбу видићемо

у свима следећим периодама овог нашег састава. — А сад да рекнемо коју о унутарњем стању српске цркве и разним јересима, које су је узнемиравале и трзале у овом првом периоду, као и о борби српске цркве против истих јереса, што и јесте најглавније за нашу задаћу. Казаћемо уколико су цариград. патријарси у тој борби помагали Србима.

(НАСТАВИТЕ СЕ.)

Д О П И С.

Г. Уреднице!

У Митровици $2\frac{2}{3}$ 1875 год.

Кад смо се растали у Београду, ја сам вам обећао да ћу вас известити о стању бедне наше браће, којима је зли дух досудно, да још стењу под турским јармом. Због неких препрека, које нити је вредно да вам овде покажем, до сада се нисам могао одужити моме обећању, па сам зато можда и заслужно ваш благи укор...

Поњајући пак племените ваше мисли према бедној овој раји и како се дању и ноћу трудите, да се бар путем штампе и јавних новина помогне овим учвиљеним патницима, надам се да ће те ме извинити и ово мало редака уврстити у ваш духовни часопис.

Под ногама овдашњих Срба проломи се велики богаз; народ је уплашен и нагађа и прориче свашта. А зашто? за то, што још живи у великој глупости, што изнурен од петстогодишњег страдања изгубио је готово веру у се и у своју снагу. Ствар је већ призната: да сваки човек тежи још на овоме свету да постигне највећи степен рационалног задовољства, највећу срећу. Што су човекове способности разноврсније, тим је он способнији да ужива, да осећа задовољство и да се приближава највећој срећи. Човек у самом себи осећа: да је члан васионе и да је његова неопходима потреба да живи и ради као члан васионе. Ово се осећање најпре открива у тежњи да живи и ради као члан друштва; да ради за веру и човечанство, за свој народ и своју општину.

Осећање — тај највећи покретач у животу — кад је добро развијено подстрекава човека да жртвује све своје земаљске потребе, па и сами живот ако дотреба, само ако опасност прети *веру и његовом роду*. А због овог вишег осећања људи се удружавају, покуравају се једном извесном човеку, кад делима он докаже: да је кадар да подчини или изтреби сплеткаше ситничаре, и да народ

стоји у један велики савез, да га поведе, охрабри на велика **предузећа!**

Овај се историјски факат наводи код свију народа, шта више нема народа, који се је могао подићи до свог жуђеног развијања без јуначких вођа ванредних ђенија. Ову нам истину ставља пред очи наша повесница; јер у њој налазимо неколицину мужева, који су настојавањем и радом умели да народ уједине, спасу од пропасти и да га доведу до лепог благостања. Викача и букача је било, а и биће их у свако време, они су живе ране на живом телу народном; народ их је вавек презирао и, хвала Господу, данас је дотле бар код нас дотерао: да не верује ни њиховим лепим речима, ни углађеним беседама, већ им одпева овако: *покажите* ви злопатници, мученици *у делу*: да сте морални, да Бога поштујете, да хришћанске дужности тачно вршите и да истински љубите отаџбину, пак ћемо вам онда веровати... Ми' неможемо а да се не зарадујемо кад овака осећања у народу видимо, али шта да кажемо о исполинској нашој интелигенцији?

Што је огледало за лице, то је повесница за разум човеков.

Бар наша повесница требало би да руководи сваког србина и да се на њу сви угледамо, из ње спасоносне за народ науке примо. На темељу ове повеснице нико несме одрећи: да је наш народ дотле цветао, докле је био побожан, моралан. А кад је у нераду завладала себичност, разкалашност, неправда, да нам је тад народна слава потавнела! Наше народне коловође хоће да народ подигну неким новим, бог зна одакле позајмљеним средствима, забрављајући: да је животворавајућа вера јединствено средство, које може да пробуди народ из самртног дремежа, да му ране залечи, махне, које су нам велико царство низринуле. одстраи и народно злопаћење оконча!

Подражавати својим старим страстима, — највећа је пропаст морална, а та је болест код нас многе већ окужила..

Неодричем да немамо по где који изузетак, но позитивно тврдим да се више ради по ђефу, за собствени свој рачун, него ли да се народу помогне, да му се судба ублажи. Н. пр. наши су кметови већим делом златољуби, па с тога више иду на руку турцима и потурчењацима нежелн својој браћи србима. Бог им судио! Многи наши синови бадава се школују на западу; јер нам више шкоде кад се у отаџбину поврате нежелн користију. Наше је свештенство све од *Новог Пазара* до *Призрена* на најнижем ступњу развитка; па кад би знало и хтело да што за народ изради, њега спречавају

ненародни, богу мрзки великодостојници црквени бугари и фанариоти. Учитеља је код нас мали број, па ће их бити и мање због узрока, које ћу вам други пут назначити.

Бедни дакле народ, остављен самом себи, шта да ради, како да разкује ланце тешког окова? Лишен сваког права, сем што извлачи сваки боговетни дан батине, што плаћа харач нечувени, што скапава у апсанама и то све, чујте ме! пред очима хришћанских конзула, — нијел' чудо, да још живи и по црној се земљици вуче? А шта га још држи да сасвим не падне? *Жива вера*. Цивилизовани јевропејски народи! зар ви крвавим знојем заслужене ваше новце на ту цел трошите, да нас пред образом ваших заступника бесни турци тлаче, гњаве, секу, муче, парају, касапе? Закука и зашита Италијански народ пре неколико година, и ви га ослободисте! Маџари се представиле вама, као *неки азијатски мучењаци*, па већ задобиле своја права! А ми?. Ево страдамо од толико векова па не само да нам нећете да помогнете, него нам још и одмажете бранећи нашег крвопију, турчина!... Неопомињете се да је турчин само тад на вас наваљивао, кад је прешао преко гомила српских лешина? Ни јели достојно вас укорио наш песник овим речима, које му је туга из срца изчупала:

„Европо! зар нечујеш
Плач убогих хришћана?
Ил' човечност ти нештујеш
Јер се тиче Славјана?...“

Вредили и даље да куцамо на вратима нехатних, окамењених срдаца јевропоских дипломата? Како су турци справедљиви и колико поштују св. домаћи храм српина, измеђ тисућ' тисућа ево вам један пример гос. уреднице:

У Арханђелову недељу 1873 год. турчин Хаир Бадинић уграбио је *Велику, кћер Јована Воденичара србина из села Докоцирива* и пошто је с њом ајдучки живео до беле недеље 1874 год. Турци су *Велику* отерали у Сарајево, па за њу више ништа незнамо у пркос свију рекламација. А где су нам толике жене, девојке обезчашћене, синови изсечени? Боже! ил' нас спаси, ил' нас зови пред твој суд да више негледамо пропаст наше вере и нашег јадног народа.

М. М.

Поздравна беседа епископу Вићентију.¹⁾

Преосвештени архијереју.

Иза жалости за много заслуженим г. владиком Јанићијем, становници ове околине, парохијаџи овог старог светог храма, задужбине славни Неманића, кога су нечисте руке свирјепи турака три пута палиле; искупили су се данас са осећајем велике радости хвалећи и благодарећи господу Богу, што дочекаше овај дан, у који милешћу божијом бише у достојени видети у лицу в. преосвјашченства, отмјеног госта и старешину свију цркви и манастира, богољубиме епархије ужичке.

Радост наша и наше весеље испуњава се тиме јошт више, што је узроком старости и слабости, блажено упојеног вашег предшественника, много година прошло од како архијереј у средину нашу није дошао.

Па зато је пожељело понтати овде и старо и младо, и мушко и женско, да види вас као новог архијереја; да се поклони лицу вашег преосвјашченства; да целује вашу свету десницу, и преко ње да запроси св. благослова од господа Бога и Спаситеља нашег Исуса Христа, чији лик на себи носите и чију поуку међу нас доносите; узносећи топле молитве к престолу Отца небеског, да доста година у повољном здрављу својом епархијом управљате, да међу нас често уздолазите, и својим поучителним беседама научите нас вјери и закону Божијем, утврдите међу нама љубав, према нашој светој вери и цркви, љубав према владоцу и драгом отачаству, љубав међу ближњима, како би достојно одговорити могли позиву: побожни христјана и добри грађана, по рјечима светог писма. Се мнѣ утѣ добро, или утѣ красно, по сже жити братѣи кванѣ, семѣ во Господ обѣща животѣ вѣчний.

Г Л А С Н И К.

У прошлом броју нашег листа јавили смо како је одликован црвеним појасом јежевачки парох Вићентије Поповић, а дали смо јавности и оно писмо, које му је од стране свог Епископа преосвештеног Вићентија при сироводу тога знака испраћено. А данас јављамо, да су таквим истим писмом као и црвеним појасима за

¹⁾ Говорио парох цркве Каранске Петар Костић, кад је епископ Вићентије посетио њихову цркву.

одлично служеће пркви и народу награђени истим Епископом још и следећи свештеници: Зарија Захаријевић парох Кремански, Михаило Радуловић парох Ужички, Василије Протић парох Карановачки и Михаило Поповић парох Трстенички.

Рукоположени су:

Никодим јерођакоп и ученик богословије, рукоположен је 27 ов. мес. за свештеника.

Никола Трифуновић јеконем богословије рукоположен је истог дана за ђакона.

Некролог.

Момир Деспотовић парох Пољански, преселио се 20 пр. мес. у вечност, и то од великих богиња. Лака му земљица у коју је легао.

Петар Јовановић из Београда, ученик II-ог раз. богословије упокоио се 22 ов. мес. после дугог боловања од суве болести.

Дар фонду свештеничком.

Новорукоположени свештеник Михаил Димитријевић, сада капелан проте Београдског, приложио је фонду свештеничком 1 дук. цес. које са захвалношћу бележимо.

Дар цркви Вољковачкој.

Цукви овој приложили су: Живан Живановић из Вољковаца један, богатим накитом украшен, чаршав за свету трапезу, у вредности 45 дук. цес.

Данило Миличић из Криве-Реке, један свештенички окрут а наиме: одежду, стихар, петрахиљ, појас и наруквице, у вредности 24 дук. цес.

Савка, удова почив. Јовице Мијатовића — један *воздух* у вредности 5 дук. цес.

Борђе Ђуровић из Ручића један крст и две рипиде у вредности 5 дук. цес.

Вуја Милошевић један јепитрахиљ од 2 дук. цес.

Витор Недељковић, једне наруквице од 2 дук. цес.

Мара удова из Вољковца, један крст, дарак на путир од 5. д. ц.

Панта Николић из Угриловца, дарак на дискос од 7 д. цес.

Свештенство и татори цркве Вољковачке дародавцима овим јавно благодаре.

Издаје и уређује проф. БОГОСЛОВ. АРХИМ. **Нестор.**